

3. Михайло Ф. Т. Общественное сознание и самосознание индивида. М. : Наука, 1990. 222 с.
4. Могильницкий Б. Г. Введение в методологию истории: Учеб. пособие. М. : Наука, 1989. 288 с.
5. Рикер П. Память, история, забвение / пер. с франц. М.: Гуманистическая Литература, 2004. 728 с.

Назарова Ірина

ПРЕСА ЯК МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ ПРО ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА КАЛІНІВКА)

У центрі уваги – районна газета «Прапор перемоги» міста Калинівка, що на Вінниччині. Періодичне видання показане як одне з місць локалізації історичної пам'яті. Проаналізовано змістовне наповнення публікацій, присвячених подіям Другої світової війни.

Ключові слова: газетна періодика, «Прапор перемоги», Друга світова війна, історична пам'ять.

In a spotlight is a district newspaper «Prapor peremogy» «Flag of victory» citie Kalinivka, that on Vinnicya. A magazine is shown as one of the places of localization of historical memory. The rich in the content filling of the publications sanctified to the events of Second world war is analyzed.

Keywords: are newspaper periodicals, «Praporperemogy», Second world war, historical memory

Серед актуальних дослідницьких напрямів – нова локальна історія. Традиційно історики здебільшого звертають увагу на минувшинувеликих населених пунктів, оминаючи «малі» міста. Перші є очевиднішими як великі об'єкти, другі – складніші для дослідження. Але невеликі населені пункти виступають носіями потужного шару історичної пам'яті, одним із місць представлення якої виступає періодика. На прикладі газети малого міста маємо на меті проаналізувати ступінь репрезентації пам'яті про драматичні події Другої світової війни. Проаналізуємо її представлення на шпальтах періодичного видання міста Калинівка.

Калинівка – райцентр у Вінницькій області, його населення складає близько 20 тис. осіб. Джерелом даного дослідження виступає єдине місцеве періодичне видання – газета «Прапор перемоги». Вона має більш як 80-річну історію, перший її номер видрукувано у листопаді 1931 р. Газета виходить один раз на тиждень – у п'ятницю, наклад становить 4415 примірників.

Показово, що у районній бібліотеці виявлено її випуски за 2009, 2011, 2013–2018 рр., оскільки примірники зберігаються у районній бібліотеці лише 5 років. До того ж, бракує повноти номерів. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені К. А. Тімірязєва представленні номери з 1944 р. В обласну бібліотеку редакція газети надсилає обов'язковий примірник, хоча іноді з запізненням.

Для дослідження ми обрали випуски газети «Прапор перемоги» за 1992–2018 рр. Опрацювання їх, починаючи від 1992 р., показало, що публікації про Другу світову війну впродовж року з'являються переважно до пам'ятних дат. Наприклад, 18 березня, до дня визволення Калинівки від окупантів; 9 травня, до дня Перемоги; до 22 червня, дня вшанування пам'яті жертв війни в Україні; 22 вересня до дня партизанської слави; до 28 жовтня визволення України від нацистських загарбників.

Щороку на шпальтах видання розміщені публікації про урочистості в Калинівці до 9 травня. Виняток склав 2015 р., коли через зростання ризику терактів було заборонено велике скупчення людей, і не проводився традиційний на той час парад. Переважну більшість публікацій становлять інтерв'ю з ветеранами війни і сухий виклад історичних подій без будь-якого їхнього аналізу. Таким, наприклад, є матеріал до дня оборони Києва «Пам'яті доблесних воїнів» [1]. Протягом 1992 – початку 2000-ж рр. доволі часті згадки понять «фашизм», «німецько-фашистські загарбники» як, наприклад, у статті «Вшануємо пам'ять безневинних жертв фашизму» авторства учасника війни І. Фрімермана [2].

Опрацювання примірників газети показало, що протягом двадцяти років у Калинівському районі було відкрито один пам'ятник герою Радянського Союзу Миколі Степовому в 2014р. на території загальноосвітньої школи № 1, яка знаходиться в центрі міста [3]. У 2016 р. селі Лісова Лесіївка відновили та урочисто відкрили пам'ятник загиблим землякам у роки Другої світової війни [4].

Газета «Прапор перемоги» повідомляє про долучення учнів шкіл до меморіальних акцій. Простежується, що до 2007 р. статті, присвячені їм, були поодинокими, а вже з 2007 р. їхня кількість значно зростає. Порівняння випусків газети за 1992, 1999, 2014 рр. показало наступне. В номерах газети «Прапор перемоги» за 1992 р. населення не повідомлялось про будь-які меморіальні акції, за 1999 р. у рубриці «Фото факт» редакція інформує про прибирання могили загиблих воїнів учнями Уладівської школи під час літніх канікул, у 2014 р. зустрічаємо дві статті: «Герої не вмирають!» і «Розквітають маки на весні» [5]. У першій ідеться про висадження учнями. Комунарівської школи трояндових кущіву пам'ять про загиблих Небесної сотні та воїнів Другої світової війни висадили, друга присвячена започаткуванню учнями 7 класу м. Калинівки європейської традиції вшанування учасників Другої світової війни червоним маком. У 2009 р. відкрили Зал бойової слави у школі села Комунарівка. У 2011 р. в шкільний музей школи села Уладівка місцева вчителька початкових класів передала 16 листів, які були відправлені з фронту її родині. У 2015 р. учні школи села Павлівка провели урочисту ходу з портретами загиблих родичів у роки Другої світової війни.

Починаючи з 2007 р., в газеті порушується проблема міфологізації історії. У рубриці «Історія» випуску газети від 24 лютого 2007 р. подана публікація «Міф 23 лютого». В її основу покладено інтерв'ю

проректора Національного університету «Острозька академія», доктора філософських наук Петра Кралюка, автора брошури «23 лютого. Чи святкувати цей день?». Це інтерв'ю було записане журналістами «Експресу». Публікація займає ¼ сторінки газети. Редакція газети «Прапор перемоги» в підзаголовку до статті наводить висновок з даного інтерв'ю, а саме, що День Захисника Вітчизни, не має історичного підґрунтя. Випуск № 22, 5 травня за 2017 р. містить публікацію «Кривавий слід» [6] проп'ять найбільших злочинів радянської влади в роки Другої світової війни: масові убивства заарештованих у тюрмах, приховування небезпеки для єврейського населення в перші місяці війни, підлив греблі Дніпрогесу в Запоріжжі, депортації мирного населення, «Чорнопіджачники». Тут же розміщене звернення Інституту національної пам'яті про впорядкування могил жертв тоталітарних репресій. У № 26 за 11 травня 2018 р. представлено фрагмент книги «Війна і міф» під назвою «Коли скінчилася війна?», присвячений розвінчання міфу про те, що війна для Радянського Союзу закінчилася 9 травня 1945 р., хоча насправді, для СРСР Друга світова війна закінчилася 2 вересня 1945 р. [7].

Отже, на прикладі газети одного з малих міст – Калинівки ми проаналізували ступінь репрезентації історичної пам'яті про Другу світову війну. Починаючи з 2007 р., відстежуємо зростання уваги до сюжетів щодо злочинів радянської влади в роки Другої світової війни та розвінчання міфів про війну. На шпальтах газети розміщується інформація про відновлення пам'ятників, заохочення учнів шкіл до підтримки меморіальних акцій. Також зростає зацікавленість учителів для проведення не тільки парадів, а й різноманітних акцій. Що вплинуло на зростання історичної пам'яті – Революція Гідності, анексування Криму чи війна на Донбасі – важко сказати, але однозначно масова стривоженість українців ситуацією в державі зумовила зацікавленість в історії Другої світової війни з боку пересічних громадян.

Список джерел та використаної літератури:

1. Пам'яті доблесних воїнів. *Прапор перемоги*. 1996. № 69. 11 вересня.
2. Фрімерман І. Вшануємо пам'ять безневинних жертв фашизму. *Прапор перемоги*. 1992. № 47. 28 травня.
3. Навічно двадцять. *Прапор перемоги* № 33, 2014. 13 травня.
4. У Лісовій Лесіївці відреставрували пам'ятник загиблим односельчанам *Прапор перемоги* 2016. № 19. 13 травня
5. Роїк І. Герої не вмирають! *Прапор перемоги*. 2014 № 33..13 травня.
6. Кривавий слід. *Прапор перемоги*. 2017. № 22. 5 травня
7. Коли скінчилася війна *Прапор перемоги*. 2018. № 26. 11 травня.